

I orostider behövs rättsstatens principer bäst

Nils Funcke, journalist och yttrandefrihetsexpert, medverkar med avsnittet "Opinionsfriheterna i orostid" i Ohlininstituttets antologi *Rättsstat under attack*.

Vilka är de allvarligaste hoten mot rättsstaten i Sverige i dag?

– Bristen på insikt om hur bestämmelserna i grundlagarna förutsätter och förstärker varandra. I regeringsformen bland annat fri åsiktsbildning och allmän rösträtt samt informationsrätten och yttrandefriheten. Tar man bort eller försämrar den ena så förlorar den andra i betydelse eller upphör. Sedan 2015 har lagstiftaren genomfört många mindre "reformer" och flera större ingrepp. Den svenska meddelarfriheten som är unikt långtgående fick med införandet av nya yttrandefrihetsbrott, utlandsspioneri i två versioner, rejäla törnar.

Vilka följder kan inskränkningarna i opinionsfriheterna få?

– Det är i orostider som principerna som definierar oss som en demokrati och rättsstat behövs som bäst. Med de ändringar som gjorts under senare år, tillsammans med befintliga bestämmelser, har kommande regeringar stora möjligheter att begränsa informations- och yttrandefriheten. Andra förändringar sker genom att så kallade delegationsbestämmelser införs. I stället för i

grundlag regleras i vanlig lag vad som gäller.

Vilket är det viktigaste skälet att försvara opinionsfriheterna?

– De har utgjort och utgör alltjämt en förutsättning för samhällets utveckling. De begränsningar som är nödvändiga för att inte öppna för främmande stater att påverka

måste vara väl avvägda och noggrant övervägda. Det tar tid. Något nutida regeringar inte anser sig ha. Hur mycket än remissinstanser och Lagrådet invänder ska de presenteras för väljarna innan valen. Vi betraktas

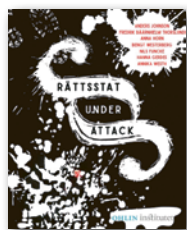
mer som valboskap än medborgare. Regeringen Kristersson har enligt forskarna i SNS:s demokratiråd slagit rekord i att lotsa igenom oproportionerliga och svårförutse-

bara bestämmelser. Därtill har regeringen Kristersson blivit svaret skyldig när det gäller att redovisa belägg för att lagarna är effektiva, till exempel anonyma vittnen.

Hur kan vi värna opinionsfriheterna i dag?

– Ett gediget grundlagsskydd ger ett skydd men dessvärre visar den svenska historien att om det inte finns lagutrymme för inskränkningar så söker regeringar skaffa sig det. De kan bara hejdas genom ett genuint och ihärdigt engagemang från publicister, advokater, ämbetsmän och enskilda. Tre personer från tre olika sekler, Peter Forsskål, Johan Hierta och Torgny Segerstedt, har utmanat makten och bidragit till förändringar. Vilka är deras efterföljare i dag? ●

Läs Nils Funckes gästkrönika på s. 18

Mia Edwall Insulander gav råd om arvsregler i SVT

Den 17 april medverkade Advokatsamfundets generalsekretärer Mia Edwall Insulander i SVT:s program Morgonstudio och förklarade hur lagens regler om bodelning och arv fungerar när det gäller å ena sidan gifta makar, å andra sidan sambor. Hon konstaterade att många tror att reglerna för gifta och sambor ser ungefär likadana ut, fastän det finns stora skillnader.

Mia Edwall Insulander gick igenom de regler i lagstiftningen som gäller separationer och bodelning samt de arvsregler som gäller sambor och gifta makar och tog upp de situationer som kan uppstå vid dödsfall när det finns gemensamma barn i ett samboförhållande. Hon berättade också om det förslag till ny sambolag som kan träda i kraft den 1 januari 2027 och som avser att underlätta efterlevande sambors situation.

Om säkerhetsförvaring i TV4 och KRIMpodden

Den 15 april, dagen då lagstiftningen om den nya brottspåföljden säkerhetsförvaring trädde i kraft, medverkade advokat Lotta Wirén i TV4:s Nyhetsmorgon. Hon förklarade vad den nya straffformen innebär, där den som döms för brott kan sättas i fängelse på obestämd tid.

I ett av de senaste avsnitten av KRIMpodden samtalade Lotta Wirén också med advokatkollegan Ulrika Borg om säkerhetsförvaring i ett poddavsnitt med rubriken "Inlåst för livet" och redovisade den starka kritik som remissinstanserna, både inom rättsväsendet och forskarvärlden, har fört fram mot reformen.

Rust, Josef Schuch, Karoline Spies, Claus Staringer, Rita Szudoczky (Wolters Kluwer, 328 s.)

Utveckling och aveckling : 22 uppsatser / Bertil Bengtsson (Iustus, 384 s.)

Alla nyheter hittar du via qr-koden här och på webbplatsen juridiskabiblioteket.se

och företagsrekonstruktion / Erik Danhard (7 uppl. Jure, 644 s.)

Metodfrågor i aktiebolagsrätten / Jessica Östberg (Norstedts Juridik, 182 s.)

Notariebrottmål / Lars Holmgård (4 uppl. Norstedts Juridik, 267 s.)

Om samtycke : vad angår brotten mot person / Marie Kagrell

(diss. Stockholms universitet, Iustus, 616 s.)

Patientsäkerhetslagen : en kommentar / Ebba Sverne Arvill, Anders Printz, Lars-Åke Johnsson (2 uppl. Norstedts Juridik, 276 s.)

Private enforcement of EU competition law and class actions : Has the Force awakened? /

Silvia Bessa Venda (Wolters Kluwer, 2025, 321 s.)

Revision of arbitral awards beyond the Model Law : 'retial in arbitration?' / Viktor Elöd Cserép (Wolters Kluwer, 390 s.)

The UN Model Tax Convention : recent developments / red. Georg Kofler, Michael Lang, Pasquale Pistone, Alexander